

A. 113

S
1818.
1195
76.17.

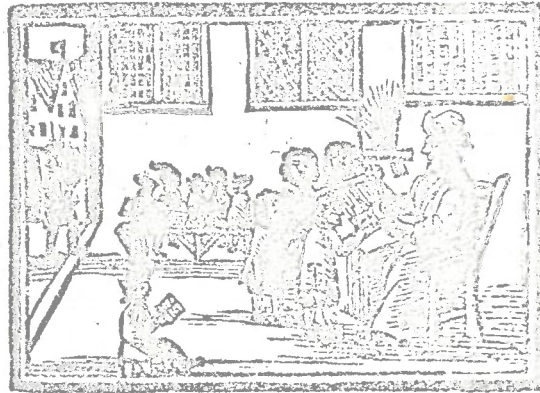
OPREGT ONDERWYS
Van de
LETTER-KONST.

Bekwaam

Om alle Personen in korten Tjd
wel ende volkomelyk te leeren Spellen en
Lezen; alwaar 't ook datze in haar Jeugd
nog **A** / nog **B** / geleerd hadden.

Ten dienst van alle gemeyne Schoolen en School-
meesteren. Beknoptelyk t'zamen gesteld,
Door **B. HAKVOORD.**

Van nieuws Overzien, Gecorrigeerd, ende verbeterd.

NED.
LETTERK.

Te **AMSTERDAM,**

By **JOANNES KANNEWET,** Boek-
verlooper in de Beg. / in de Schiedendz
Lugte Wybel. 1770.

Wie de Letteren en 't Boek-drukken,
eerst heeft gevonden.

Hadden ons Doot-suders ons niet bescheyden /
 Gooft / Doot / Dersig / ende Onbelseden maar ons Teven
 Want sy de Letteren en 't Spellen hebben gevonden
 Over wienig Dondert Jaaren / ende lange stonden.
 Mercurius Quintus / zo Doodens seyd hooft /
 Wand eerst de Letteren in Egypten dat 's waer:
 Eening dreeg te Zeyden daer na in Gylcken-land /
 Die hy selvs fantaserte doer van Westland.
 Welckes ging daer toe neg Vier ordinceren
 Datansichs neg Vier / als men Tropen ging Oeffneren.
 Phanagoras / schreef 't eerste Boek niet der Hand delgens
 Neurens Coster / e' waeren vond eerst de Dient /
 Waer door ons Dussend dingen nu openbaeren /
 Die eertijds duyster en verhoegen waeren:
 Principaal de Ecken krenten die men leerde in Schoolen.
 Die alken te bezet te Letteren mag niet boelen
 't Sp in Engel / Dieren / en andere Historien /
 Op word een penne vdan tot eeuwigen Namorien:
 In d'eden ende heet inkleed is 'er mee te beagen /
 Wel hem die krostien soekt die Goot wel behagen.

OPREGT ONDERWYS ³

Vande

NEDER-DUYTSE,

Spel, Lees en Schrijf-konst,
op de gemakkelijkste wijze
voor gesteld.

DE EERSTE AFDEELING.

Handelende van 't A, B, C. en hoe
't zelve gedeeld word.

Ons Nederduyts A / B / C / 't welck wy vooz
 genomen hebben hoert en dubbelsijck te verklar
 ren/bestaat uyt Zes-en-twintig Letteren namentlijck.
 a b c d e f g h i j k l
 m n o p q r s t u v w
 x y z
 a, bee, cee, dee, ee, ef, gee, haa, i, je, kaa, el,
 m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, w,
 em, en, o, pee, ku, er, es, tee, u, ye, we,
 x, y, z.

Met deze 26 Letteren kan en moet alle geschied
 hen en uyt-gedrukt worden / wat onder de behat
 tinge van 't Menschelijck verstand valt.

Daarom is 't van nooden dat zig de Jeugd vooz
 eerst wel naarstig oeffenen / om alle de Letteren van
 't A / B / C. zo wel Groot als Kleyn, te leeren kien
 ne en onderscheyden; 't welck gemeenlijck op deze
 volgende wijze geschied. Eerst doet men hen de Let
 ter in 't A / B / C / van vooren noemen / daar
 na van agteren / en als zy dit wat gewend zyn dan
 vragen

braagt men hen de Letteren door mastanderen: om also een vaste en baardige kennis te hebben in't noemen der Letteren: zonder welken men niet behoort lijst Spellen of Boek-staven kan: want.

Men moet in't A, B, C, eerst wel geoffend wezen, Eer men in eenig Boek iets kan verstaan of lezen.

Daar na gaat men over tot het Spellen. Wel te Spellen is de grond van wel te Lezen. Het Spellen kan men niet te veel leeren. De Menschen worden dan eerst gewaar datze niet Spellen kunnen/wanneerze Schryven willen/maar dan is't te laat/zy moesten het eerst geleerd hebben. Wy raden dieswegen dat men de Leerlingen zo lange laat Spellen/ tot datze als van zels beginnen te Lezen. Ofze al wyl het A/ B/ C/ Woelt zijn/ en de Catchismus Een/ Twee/ ja Drie-maal door geleerd hebben/ dat doet nog weynig tot de zaak; zy moeten eerst het Spellen wel kunnen: 't is anders onmogelijst een Woelt of iets anders na behooren te Schryven: want het kan gebeuren/ zo'er maar een Letter te weynig of te veel in't Woord is/ dat men't zelve kwalyklyk/ ja geenzins Lezen of Woelt-staven kan.

Onze Nederduytsche Letteren worden bestwameelijst onderscheyden in Hoofd-Letteren/ Drukt-Letteren/ en Schryf-Letteren.

De Hoofd-Letteren sijn/

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T U V W X Y Z.

De Drukt-Letteren sijn/

A b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z.

De

De Schryf-Letteren sijn/

A a b c d d e e e f g g h h i i k k l l m m n n o o p p q r r s s t t u u v v w w x x y y z z.

Dezelfde Hoofd-Letteren/

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T U V W X Y Z.

Maar dewyl men in onze Taal niet altyd met Nederduytsche Letteren Schryft/ en veele Woeken met Romeynsche en Italiaansche Letteren worden gebuykt/ zo is't noodzalichlyk dat de Leerlingen dezelve ook kennen.

Romijns A/ B/ C.

A a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z.

Dezelfde Hoofd-Letteren.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z.

In den Drukt worden onder de Romeynsche ook deze Schuytze Letteren gebuykt/ onder Curys of Italiaansch genaamd

A a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z.

Dezelfde Hoofd-Letteren.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z.

De

De

6 Opregt Onderwijs

De kragt der Letteren is de klank, die zy volgen
hun benaming / in Spellen en spreekten boort byen-
gen.

Daarom worden de Letteren by de Hebreën onder-
scheyden / 1. in Keel-letters. 2. Tong-letters. 3. Ge-
hemelt-letters. 4. Tand-letters, en ten 5. Lip-letters,
Dog nadien dit onderscheyd in onze Taal van wey-
nig gebuyt is / agten wy onnodig het selve nader
aan te wijzen.

Alle de Letteren van 't a / b / c / worden of ge-
dreed in twee Deelen / te weten in klink-letters
(Vocale) en in Mede-klinkers (Consonanten)

De Klink-letters zijn Vijf in 't Getal.

a / e / i / o / u.

Deze worden Klinkers genaamd / om datze de
Woorden ; in 't uytspreekken haaren klank geven ;
want men kan niet een Woord Spellē / laat het wy
zo kort wezen als 't wil / of men moet ten minsten een
van deze Klink-letters daar toe gebuyten ; gelyke
uyt deze weynige Woorden klaarslyt sijn zien.

angst, schakt, nkt, ns, krk.

Maar door de byvoeging van een Klinker worden
de bovenstaande Letteren tot verstaanelijke Woord-
ten gemaakt / als.

angst, schenkt, inkt, ons, kurk.

De gemelde klinkers kunnen ook in veel Woord-
ten op haar zelven een geluyd maaken ; gelyk dat te
sien is in /

A-dam, E-va, I-ver, O-jevaar, U-ren, en meer
andere.

Van deze vijf Klink-letters worden 13 Twee-klan-
ken, en 1 Drie-klank gemaakt, die men in Ouduyt
Diphthongen en Triphthongen noemt; zy worden ge-
maakt

Van de Letter-konst.

7
maakt van twee en van drie ongelijke Klinkers; die
een gemengt geluyd boort-byengen / en zijn deze.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11.
ae, ai, aai, au, aau, ei, eu, eeu, ie, oe, ooi
12. 13.
ou, ui.

De Drie-klanken zijn deze / ieu, oei.

Van welke wy in de Verklaringe van 't a / b / c /
byeder zullen handelen.

De Mede-klinkers (Consonanten) zijn deze /
b, c, d, f, g, h, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, w, x, y, z.

Zy worden Mede-klinkers genaamd / om datze
van haar zelven geen klank of geluyd kunnen maa-
ken; maar ontfangen hun geluyd van de Klinkers
die boort / of agter hen staan: 't welke wy niet no-
dig agten byeder aan te wijzen.

TWEDE AFDEELING.

Van de Letter-greepen (Zyllabens.)

Gelyk de Redenen uyt Woorden / zo worden de
Woorden uyt Letter-greepen / en de Letter-greepen
wederom uyt verscheyden Letteren te samen geseld.

Een Letter-greep is dan de hevattinge van Een;
Twee, Drie, Vier, Vijf, Zes, en meer Letteren,
die te samen een enkel geluyd uyt maaken.

En gelyk de Letteren / met welke de Letter-gree-
pen gespeeld worden / min of meer zijn / na dat zulke de
kragt en klank bereyft; zo zijn ook de Letter-greepen
4 m

in de Woorden meer of min/ na dat de zaaken die door de Woorden werden beteekend uyt-gedrukt het zelve konnen te verorden: 't welck uyt deze navolgende Woorden klaarsijli te zien is.

Woorden van een Letter-greep volgens d'order van het A, B, C.

A.	Buylt	Doof	Groot
Amt	Duyft	Duyt	Geest
Arm	Daag	E.	Goet
Ward	Berg	Ch	Git
Arg	Wart	Ch	Graat
Wal	C.	Ch	Gal
Angst	De c is geen	Ch	Gord
Wap	Duytse Letter.	Ch	Gelt
Wig	D.	Ch	Glad
War	Daad	Ch	Gronde
B	Deeg	Ch	Gat
Baast	Dienst	Ch	Gum
Brand	Daod	Ch	Gyaan
Bed	Duyin	F.	H.
Bloed	Droon	Floers	Halg
Brief	Dwyl	Feyl	Heer
Broom	Darm	Fp	Huyt
Bier	Deel	Fozg	Hain
Band	Dier	Fluks	Heyt
Braad	Doyt	Fruyt	Hof
Beeld	Duyt	Fleg	Hier
Bruyn	Drap	Fraap	Heli
Blad	Dwaald	F.	Huur
Wood	Dag	G.	Haast
Bieg	Diend	Gaan	Hoofd

Helm

Helm	L.	Digt	Paug
Hut	Lak	Daam	Plaats
Hand	Ligt	Dryd	Post
Hoer	Looft	Dap	Pen
I.	Lap	Dct	Q. is geen
Haar	Lift	Dood	Duytze Letter.
Inkt	Lof	Doy	R.
Keugd	Land	Dier	Raad
Sagt	Leer	Deng	Rust
Jong	Lont	Daad	Rijn
Kak	Lam	O.	Room
Kent	Lief	Og	Ring
K.	Laan	Oud	Roet
Kaal	Lust	Ook	Rust
Kist	M.	Op	Ram
Kolt	Maag	Oy	Roer
Kind	Mim	Om	Rery
Kraak	Merk	Of	Ritz
Kreel	Mand	Oom	Rolt
Klier	Meer	Os	Riet
Kroeg	Mout	Oog	Rook
Kreft	Mutz	Ong	Rag
Kram	Mier	Ost	Ramp
Kleed	Mof	P.	S.
Kalf	Mest	Paal	Schaal
Kierf	Moet	Plag	Stal
Kunst	Mat	Pijs	Scheer
Kroe	Mild	Poel	Spil
Kraag	Maagd	Praat	Staal
Kraan	N.	Pand	Schouw.
Kruyl	Nagt	Pool	Stut
Krant	Neef	Put	Schip
Krept	Nut	Pond	Stok
Kalli	Maald	Pupli	Stoof

X

Syff

Suijs	Con	Wag	van onze
Steen	Cand	Wroom	Taal
Schaap	Cwee	Wip	Z.
Steur	Croost	Wuur	Zaag
Schijft	Cee	W.	Zeel
Suit	Crou	Wag	Zijl
Stoel	Cap	Wind	Zoam
Schraag	Cou	Woym	Zwijm
Stad	Craag	Wand	Zey
Slag	V.	Wulps	Zaad
Stom	Daam	Woud	Zout
Stuer	Droeg	Wijf	Zeepp
Slot	Dreesch	Wolfs	Zuyd
T.	Dig	Waard	Zee
Taal	Dal	West	Zog
Tijd	Daqm	Woest	Zuygt
Cray	Drou	Wragt	Zand
Cwijg	Draag	X.	Zuur
Coqin	Dak	De x is ook	
Culp	Deer	geen Letter	

Woorden van twee Letter-greepen, ook op ordervan 't A, B, C.

A.	Milker	Woter
Wandoen	Mgter	Warder
Milker	Mf-dorn	Wugge
Arbejd	Mbel	Walzen
Mijn	Mppel	Wloemen
Wmbagt	B.	Wezem
Mker	Waden	Wiegten
Wmbeeld	Wlazen	Woomen
Mf-god	Wbedde	Wuurman
Mger	Winnen	Wloedig

Wroeder	Ezel	Geruzing
Wupten	Eere	Gieter
Wuploft	Geuwig	Goater
Wetken	Emmer	Gezond
Woutren	Erf-goed	Gaulbaar
Wlitzem	Etter	Genaayd
Wanken	Eelmeul	Gumme
Wersten	Edel	Goedel
Weliaayd	Spude	H.
D.	F.	Hakken
Dankbaar	Fabel	Hopman
Dwalen	Fluweel	Henden
Denken	Flauwer	Honger
Dreppen	Fatzen	Hutte
Dienaar	Fielten	Hamer
Dyben	Fonteyn	Heyde
Dogter	Fistel	Honden
Dinken	Fleffe	Hulle
Dupbel	Fluyten	Haasig
Drapen	Fokkie	Hooghged
Dagen	Septjes	Hemel
Delker	G.	Hupbe
Dingen	Galle	Handen
Dijfel	Gunsig	Hooren
Dwingen	Glasen	Haspel
Droom-hoek	Gypen	Heplig
Wonder	Gezraad	Hupman
Drie-hoek	Gierig	Haase
E.	Grauen	Hof-hup
Endragt	Gansen	I.
Erben	Goedhepd	Lagen
Elsen	Geluf	Lode
Eeten	Gelepden	Luffrouw
Ephen	Gaaren	Jaarlyk
		Leug.

Opregt Onderwijs

Leugdig	Vigten	Deuze
Loofliken	Loofsheyd	Deydig
Lammer	Lupfel	Dogtand
Leulien	Lente	Doemen
Lanlien	Leerzen	Doapster
Longer	Cap-mand	Deoyig
K.	Lof-digt	Digte
Naage	Linwaad	Doaten
Kuffen	M.	Doawolffig
Kelder	Maaden	Diezen
Kiezen	Munte	O.
Kachel	Meeenen	Offerd
Keulle	Miffchien	Onkuyg
Karre	Madder	Oydel
Kuyppe	Meule	Ortfangh
Kloppen	Mofaard	Oudheyd
Kogel	Manen	Omtrent
Kunfing	Mening	Onlaug
Kerffen	Milde	Ongel
Kanne	Molen	Ooge
Kifte	Muren	Oven
Kerze	Mantel	Oore
Klaarheyd	Migdaad	P.
Kaatzen	Mannen	Paden
L.	Momik	Puypen
Ladder	Muggen	Pilaar
Lepel	Magker	Pennen
Ligbaan	N.	Patten
Lijnen	Magel	Pijffig
Loflyk	Mergens	Pigten
Lust-hof	Niemand	Pepper
Laaken	Ronne	Pooyte
Lefker	Dergen	Puffen
Lelgh	Davel	Pullen

Plaas

Van de Letter-konst.

Plaaske	Hoeren	Cooren
Papier	Kabe	Cermijn
Penning	Kegtdraad	Cwintig
Pompe	Kijneit	Croosten
Pijn-bank	Moedband	Cupgen
Plepen	S.	Canden
Q.	Schatten	Cupn-scheer
Dewijl de q	Seliken	Caarte
geen DuytzeLet-	Spelden	Crapp-deur
ter is, zo Spel-	Sterren	Carine
lenwe deze	Schulden	Croutwe
Woorden met	Slagter	Crest-meg
kw	Schraep	Cafel
Kwalijft	Stammen	Cutf-fya
Kwalikel	Snaepen	V.
Kwetzen	Schyber	Dallen
Kwynen	Schraep	Degter
Kwaadheyd	Snappen	Dierkant
Kwellen	Schroeben	Dijftig
Kwisfel	Smaldoek	Dolbaan
R.	Schenker	Dlagen
Kaden	Suffen	Dal-brug
Kegel	Spiegel	Verbond
Kijldom	Simpel	Doeden
Korpen	Schuurdoek	Dismark
Kugge	Scheermeg	Daartuyg
Kaamen	Schermen	Denster
Keyger	Steen-bijl	Deerman
Koemer	Slijpen	Doering
Kibbe	T.	Dlonest
Koofen	Tabberd	Dliegen
Kieben	Cupfcher	Duyft-flag
Kogkam	Crappen	Duurflag
Koofter	Cweebalt	

W. Dakh

W.	Wijncruyt	Zwippen
Wakker	Wambuyg	Zuyder
Wijnhuys	Welde	Zalig
Wieten	Wandel	Zorge
Weyde	Weerom	Zelden
Waayer	Y.	Zinnlyk
Wetten	Yder	Zwenmen
Windhond	Zyen	Zuypen
Wolke	Zlitten	Zand-gront
Waalie	Zber	Zenden
Wiegen	Zland	Zilber
Water	Z.	Zoolen
Werbel	Zadel	Zuypen
Welbaad	Zegroen	Zwillig
Waarcheyd	Zingen	Zalbe
Wonder	Zoet hout	Zoetjes

Nu volgt een ander A, B, C. van Woor- den met drie Letter-greepen.

A.	Aanroepen	Woter-mest
Albessen	Auker-stak	Wulderen
Aangenaaam	Agterhuys	Wymwerp
Arbeyden	B.	Waulketten
Alleenlyk	Wabbelen	Warmhertig
Auker-werk	Weklagen	Weminnen
Af-nemen	Witterlyk	Widdeman
Antwoorde	Woom-olte	Worinnen
Woregt	Wymmoedig	Wunckpyster
Wormode	Wymdegom	Wymneren
Wanklebeu	Wullebalk	D.
Walterey	Wakeren	Dagelyk
Wanderzint	Wedrieglyk	Denkbeeld
Wf-houtwen	Wikkelen	Dergelyk

Woor.

Doorbreeke	Gebergte	Dalkstemes
Duyfcruyt	Gierighepd	I.
Draag-boomen	Goedelen	Jaar-merkten
Dwaal-sterre	Gedenken	Jongeling
Darde-half	Giferen	Jingewand
Deernisse	Gemeenlyk	Jubel-jaar
Dienftbaarchepd	Goedaardig	Jnhouwen
Sonderen	Genezen	Juwelier
Doordringen	Guppelen	Juwelidig
E.	Geneuglyk	Jmerlyk
Edelman	Goete-by	Jntfooker
Eerbaarchepd	Gezelschap	Jndigo
Eendagtig	Grouwelyk	K.
Eperen	Gebieden	Kandelaar
Elleboog	Gilde-huyg	Kinderen
Eergierig	Geluklyk	Kiernemest
Ergeren	H.	Kilbozen
Eenzaamhepd	Hagelen	Kleederen
Elendig	Herberge	Kloeken-deeg
Eyndelyk	Heydinne	Klop-scherne
Erfgenaam	Haereeren	Klander
Eppenaar	Hinderen	Kloekmoedig
F.	Haagedoorn	Kloen-bloemen
Fatzoenlyk	Hartelyk	Kloeken
Fimelen	Hoogmoedig	Kinder-fpel
Firmaant	Herzenen	L.
Flikkeren	Hand-boomen	Kanteerne
Flaauhertig	Hemelklyk	Tendenen
G.	Hovaardig	Tinde-boom
Gefadig	Hertelyk	Tuyfieren
Goedhnen	Handelen	Tammeren
Grootvader	Huur-cedul	Tigtelyk
Glimnende	Handgiften	Tantwer-boam
Gouftelingen	Hoenderen	Tenkerlyk

Lust.

Tusfhoven
 Letterhout
 Caveeren
 Liede-boek
 M.
 Magerhepd
 Middelaar
 Mooydenaar
 Munnelijt
 Meesteren
 Muffelen
 Mindering
 Mengelen
 Middelfchet
 Maakelaar
 Metzelaar
 Meulen-steen
 Mast-boomen
 N.
 Nagelen
 Nerdighepd
 Nefelen
 Noodwendig
 Nagtegaal
 Nergentig
 Nienwighepd
 Noodduftig
 Nugteren
 Namelijt
 Nedrighepd
 Nimmermeer
 Nodigen
 Neugaten
 Nagtlooper

Opregt Onderwijs
 Nederland
 O.
 Ongezand
 Onfogen
 Onfupfhepd
 Goydelen
 Onfanger
 Overgaan
 Onfhemmen
 Onfhuften
 Onfbinden
 Oeffenen
 Onflichten
 Oubervan
 Onflicden
 Onfnoordig
 Onfkingopen
 Oliboom
 P.
 Paumelkoek
 Predikant
 Potafche
 Plonderen
 Pergament
 Ploeg-yrer
 Penne-meg
 Platteren
 Pepulgen
 Poofk-hoogte
 Pofk-ader
 Paarde-mecht
 kw.
 Kwakzalver
 Kwee-appel

Kwakk-zilver
 Kwaadaardig
 Kwaklijhepd
 Maar Uythceemzo
 Woorden Speld
 men met een
 Q.
 Quadraten
 Qualiteyt
 Quefteus
 Quantiteyt
 Quarteynen
 R.
 Ragebol
 Regenen
 Rijldominie
 Roemertje
 Regeeren
 Raad-kamer
 Regtveerdig
 Rommelen
 Rijfelijt
 Ruyterp
 Rijsmantel
 Raadzeltje
 Reprighepd
 Romeynen
 Ruyt-bedde
 S.
 Salpeter
 Sleutelen
 Snateren
 Spinnewiel
 Stamelaar
 Strijp

Strupfiroberg
 Schrikkelijt
 Schimmel-pot
 Schaapherder
 Slenderheit
 Schelmagtig
 Spitz-woeder
 Steenrotze
 Schouderblad
 Snuffelen
 Snuyf-tabak
 Schaduwe
 Smakkelijt
 T.
 Taktieboek
 Teekenen
 Timmer-werf
 Tollenaar
 Troofelijt
 Tijnmelen
 Tweederley
 Tabak-pijp
 Tegenspoed
 Tichel-steen
 Tooznighepd
 Trouloofelijt
 Twijffelaar
 Croetelen
 Cuntelen
 Coeren
 Cruggelen
 Taktaliken

V. en U.
 Vastighepd
 Verbergen
 Vierendeel
 Voofchalfteen
 Vromelijt
 Vuurwerken
 Valfchelijt
 Verklaaren
 Vpandfchap
 Vondeling
 Vullemoof
 Vreemdeeling
 Vertraofteen
 Verwerp
 Vpberkagt
 Vpfterlyk
 Vpbroepen
 Vurwerker
 W.
 Wandelen
 Weditue
 Wiffelen
 Wouderlijt
 Wijnranken
 Wzaaligterig
 Waaragtig
 Wildeman
 Woeftepae
 Wijnfelder
 Wepgeren
 Wankelbaar

Wentelen
 Winter-tijt
 Wooftefen
 Welletom
 Waterbij
 Willigen
 Y.
 Yzerwerk
 Ydelhepd
 Yverig
 Yboren
 Yf-breeker
 Yffel-ftraom
 Z.
 Zagenieel
 Zegenen
 Zielentroot
 Zogbuldig
 Zuurdeeffem
 Zwaarmoevig
 Zandlooper
 Zinneliepd
 Zendbrieven
 Zonnefchem
 Zupberhepd
 Zwavelstok
 Zagtmoedig
 Zidderen
 Zingende
 Zondare
 Zupzebol
 Zittende

Wy kunnen niet anders denken, of de Woorden die hier van ons dus afzonderlijk worden voor gesteld, zijn zeer bekwaam, om de Jeugd in het Lezen vast te maaken; en daarom zullenwe nog een goed getal van zulk slag van Woorden meer op gaan zoeken, om die ook op de voorgaande wyze van 't A, B, C. de Leerlingen voor te stellen.

Woorden van Vier Letter-greepen.

A. Aembezorger Algencogzaam Aigterklappen Almagtigheyt Aigt-en-tagtig Aardbevinge Amandelen Aangenamer Aanslozelen Aanninnelijst B. Barmhertigheyt Benerstigen Blymoedelijst Boogaardigheyt Bevalligheyt Blijzen-straaen Betamelijst Binnekeulen Bevorderen Ballingschappen Bezredigen	Bankeroeten Bedriegelijst D. Dankbaarheden Diergelijst Doozdingende Dwingelandy Driebuldigheyt Dijnsternisse Duzinnigheyt Distel-boomen Dubbelzinnig E. Edelmoedig Ergifstieren Eendragtigheyt Eevenredig Erfgenenamen Eenbondigheyt Etterbunten Ergernissen Elendigheyt Eijsteroogen

Err

Erstelingen Ezelinne F. Fabelagtig Fonteyn-maaker Tegenwoordig komen my geen andere te binnen. G. Gestadigheyt Genadelijst Godsaligheyt Genoegelijst Gulhartigheyt Getrouwoelijst Grootmoedigheyt Gebzikelijst Genegendheyt Gupcheleren Guttemoole Gehemelte Glinsterende Gupterpen H. Hardnekkigheyt Hinderlage Hymelijst Hoereren Hagelruyen Herders-huyzen Hovaardigheyt Houwelijchheyt Huychelaren Hunterende	Dupverigheyt I. Iager-meester Ingezouten Indringende Jongelingen Jaar-reekening Inlepbinge Jerusalan K. Kalandersaad Keyzerinne Klappertanden Kloelmoedigheyt Kinderagtig Kostelijchheyt Krijgs-behoefsteng Ketel-trommel Kinder-pollens Koopmans-waaren L. Lanimoedigheyt Lepelbladen Lichtbaardigheyt Loterpe Lanterfanten Leengoederen Loghoofdigheyt Lunzejalde Ledikanten Libelabben M. Manterlijchheyt Medicijnen

2

Mis

Misdadigheid
 Moeslijgheden
 Muzenesten
 Mannelijchheid
 Mededijverderg
 Misdieederen
 Moesselschulpen
 Murmureren
 Meyneedigheid
 Moeytemaakerg
 Muggesisten.

N.

Naaldehoofterg
 Nederigheid
 Noodzaakelijch
 Neeringloosheid
 Naanheuriglijch
 Nederdalen
 Natuurkunde
 Nibelagtig

O.

Ogenzalve
 Onderdaanen
 Offerhande
 Onderzoeken
 Ootmoedigheid
 Oerdenken
 Onderwinden
 Oversteelsterg
 Ontwijffelbaar
 Oostelijch
 Omkeertende
 Overdragen
 Ogluyfinge

Onjmaakelijch
 Overtreden
 Ontwendinge
 Omzwagtelc
 Ongeene
 Opperhoofden

P.

Padde-scoelen
 Pechelhaaring
 Pijnigende
 Pjedilanten
 Pijckelende
 Pzerilien

Pinkster-bloemen
 Pillegabe

Kw. en Q.

Kwaadaardigheid
 Kwinkelen
 Kwakerye
 Quatertemper
 Quantiliaan
 Qualiteyten
 Quotiseren

R.

Rampzaligheid
 Regtveerdigheid
 Rommelingen
 Ruuteragtig
 Ribbellen
 Raadgebinge
 Redelijchheid
 Rimpelagtig
 Rozebloemen
 Redeneren

S. Sa.

S.

Samaritaan
 Schaduwagtig
 Standvastigheid
 Schemer-avond
 Snykerdoogje
 Schimmelagtig
 Scheynheyligheid
 Snytenhouwer
 Schimp-woorden
 Styfhoofdigheid
 Stechel-haarzen

T.

Tafel-borden
 Tel-konstenaar
 Tijbverduyber
 Toekomende
 Treur-liederen
 Timmer-hosten
 Tollenaaren
 Tongeschapper
 Tand-schooker

V. en U.

Vaderlijcken
 Verkondigen
 Vandelijch
 Verlekkeren
 Volkcomelijch
 Vugtbaarheden
 Vagebonden
 Vermetelheid
 Vlyge-pleyster
 Vrymoedigheid
 Verschijnelijch

Woddeuyben
 Vriendelijchheid
 Vutmergen
 Vlyenspiegel
 Vutwaslinge

W.

Wandeling
 Wederspanninge
 Wendeltrappen
 Wonderbaarlijch
 Wurmerye
 Waterzootse
 Wederroepen
 Wildernisse
 Woekeragtig
 Wispelstuurig

Y.

Ydeluyten
 Yhoofdigheid
 Genoeg van dat slag.

Z.

Zagtmoedigheid
 Dit gaat beeter
 Zegelringen
 Zielgereyten
 Zonnemuyser
 Zuyberheden
 Zaligmaaker
 Zedelicken
 Zondaresen
 Zwaarmoedigheid
 Zomer-healen
 Zogeloochheid

Dog begeert den Lezer datwe hier nog eenige Woorden van vijf Letter-greepen zullen byvoegen, dewijlwe dog reeds aan 't Werk zijn, dat kan ons niet scheeien. Maar dezelve te stellen op order van 't A, B, C. zo alswe de voorgaande gesteld hebben, zeker dat zou te veel moeyten geven; also wy reeds de Woorden zat zijn, en ons Hoofd al begint te draijen. Wy zullenze dan, om dat 'er dog weynig zijn maar rompslomp door malkander voor stellen, zoze vallen zo vallenze.

Woorden van vijf Letter-greepen.

Agterhouding	Gebangenisse
Godtberloochenaar	Aenigvuldigheid
Begravenisse	Eeuwigduurende
Egyptenaare	Goedertierendheid
Dubbelsinnigheid	Keigtbeerdigmaking
Oberwateren	Ongeregeldheid
Stinnebakslage	Onveranderlijst
Ongemakelijst	Wispeltuurigheid
Machtbalkst	Onderdanigheid
Offerpenningen	Admiraliteit
Onagtigheid	Betamelijstheid
Ongebruikelijst	Eerwaardigheden
Verontschuldigen	Amaliten
Pulverizeren	Noodzaakelijstheid
Heiligmakinge	Vermenigvuldigt
Verongelijst	Wedergeboorte
Maarzegginge	Zaligmaakende
Omstandigheden	Veranderinge

DER-

DERDE AFDEELING

Waar in verscheyde Ambagte, Vogel, Visschen en meer andere dingen worden genoemd.

De Ambagts-lieden zijn.

Boekdrukkers	Zeepzieders	Bussmaakers
Boekbinders	Schilders	Spillemakers
Boekverkoopers	Zadelmakers	Straatmakers
Bakkers	Schippers	Slagters
Brouwers	Leendekkers	Couwslagers
Kistmakers	Winkeliers	Kledemaakers
Goudsmeden	Linnegieters	Plaatfuyders
Zilverfuiders	Herbergiers	Koperfagers
Diamantfuyders	Schoentappers	Papiermakers
Steenfuyers	Webers	Linapmakers
Glasblazers	Netzelaars	Dorndrayers
Apoteekers	Roedemakers	Molenaars
Schijnwerkers	Wieldrayers	Houzebeyders
Cimmerlieden	Landmeeters	Lakemeeters
Beeldhouwers	Vernustelinge	Koornmeeters
Goudfagers	Wessmakers	Speldemakers
Figurfuyders	Groffmids	Pottbakkers
Muntmeesters	Naaldmakers	Kalmakers
Zeplemakers	Ketelaars	Kuypers
Schermmesters	Kleermakers	Scharenfuyers
Schypers	Geelgieters	Compenskrammers
Hoveniers	Wandmakers	
Schoenmakers	Visschers	

Naamen van verscheyde Vogelen.

Strangvogel	Kwaalkiel	Leentuerk
Phoenix	Zwaluwe	Karnary-vogel
Arend	Luyster	Paradijs-vogel
Havilt	Duyf	Krotgang
Hoekhoek	Adeulu	Dall
Kray	Kalkoen	Bonteliray
Kraue	Agtegaal	Snij
Erter	Dink	Goudvink
Wyl	Moog of	Kinkisteert
Spegt	Musche	Lijster
Daauwe	Pellikaan	Kreeft
Haan	Papegay	Patris
Hen	Distelvink	Kempshaan
Gang	Keyger	Kroodborstje
Kraan	Kropvogel	Krodenaar
Oebeaar	Krohoen	Kraaf
Zwaan	Winter-konink	Grelvink

Naamen van verscheyde Vier-voetige Dieren.

Olifant	Buffel	Wolff	Beber
Kameel	Stier	Wolt	Otter
Enhoorn	Og	Gent	Doeg
Paard	Koe	Steenhoek	Haag
Ezel	Kalf	Darken	Konijn
Hart	Leeuw	Ham	Eker
Hinde	Cyger	Schaap	Egel
Lee	Luyvaard	Hond	Izer-barken
Flant	Beer	Kat	Wap

Werkstat	Krot	Crokedil	Kroboog
Mups	Mool	Padde	Hengst

Naamen van veelderley Visschen.

Walvis	Salm	Spiering
Zee-kalf	Snoek	Doorn
Zee-hond	Eist	Kog
Zee-haan	Bot	Garnaal
Stokvis	Schol	Kal
Haaring	Karper	Krab
Bruinvis	Bazem	Esing
Kreeft	Paars	Grinte
Steur	Carbot	Post
Habelsau	Conge	Mosselen
Schelvis	Zeelt	Defters

Verscheyde zoorten van Geld.

Kroonen	Daalderg	Halve-schellinge
Goude-leeuwen	Goud-gulden	Stoeterg
Rosenobelg	Halve-kijls	Dubbeltjes
Engelotten	daalderg	Stuyberg
Dukaten	Guldeng	Grooten
Pistoletten	Kijls-oorde	Doortjes
Dukatong	Schellingen	Duyten
Drie-guldeng	Zeste-halven	Penningen
Kijlsdaalderg	Kealen	Aljten

Veelderley Boomén en Aard-vrugten.

Kerffen	Appelen	Punnen
Kercken	Peeren	Roeten

Opregt Onderwijs

Krafsanten	Krafs	Pyfftozen
Dygen	Kyjn	Troot
Adispelen	Wete	Cynn-boonen
Perziken	Kattik	Kaapen
Dyghen	Karvel	Dozelen
Doerbezien	Peterceln	Kool
Wardbezien	Klwer-appelen	Kromkommer

Den Timmerman Werkt in

Eken	Poplen-hout	Dyge-boonen
Beuken	Appel-boonen	Adispel-boonen
Berken	Beere-boonen	Olier-boonen
Eschen	Pyum-boonen	Palm-boonen
Ezen	Kerffe-boonen	Dote-boonen
Wylligen	Klater-boonen	Hazelaar en meer
Pyen	Dypl-boonen	andere.

Het Werk van den Huysman bestaat in

Zaayen	Houwen	Strooyen
Maayen	Houtwen	Harften
Doeyen	Eggen	Kyden
Warven	Schuypen	Daaren
Doeren	Spaden	Loopen
Weyten	Hooyen	Oyden.

De Naame der Zeven Vrye Konsten.

Grammatica / Dialectica / Rectorica / Musica / Arithmetica / Geometria / Astronomia.

De

De Zeven Dage der Weeke.

Zondag / Maandag / Dingsdag / Woensdag / Donderdag / Vrydag / Saturday.

De Zeven Planeeten.

Saturnus / Jupiter / Mars / Sol / Venus / Mercurius / Luna.

De Zeven Metaalen.

Goud / Silber / Koper / Yzer / Cin / Toot / Kwil-silber.

De Vier Getyden des Jaars.

De Lente / Zomer / Herfst / Winter.

Naamen der Vier Euangelisten.

Mattheus / Marcus / Lucas / Johannes.

De Vier Winden der Wereld.

Oost / West / Suid / Noord.

De Vier Deelen der Wereld.

Europa / Asia / Africa / America.

De

De Twaalf Maanden des Jaars.

Januarius	Mayus	September
Februarius	Junius	October
Martius	Julius	November
Aprilus	Augustus	December

De Twaalf Teekenen van den Zodiak.

Arius	Leo	Sagittarius
Taurus	Virgo	Capricornus
Gemen	Libra	Aquarius
Cancer	Scorpio	Pisces

VIERDE AFDEELING.

Behelzende verscheyden zo gemeene als ongemeene Mans en Vrouwen Naamen, die in de Spel Lees en Schrijf-konst, van een zeer groot en nuttig gebruyk zijn.

Adam / Abrahams / Adriaan / Ambrosius / Aristoteles / Alexander / Aurelius / Auerus / Achilles / Artaxerxes / Adolphus / Antonius / Ammon / Amos / Athanasius / Alphonsus / Agrippa / Abigail / Adriaantje / Agtje / Alste / Agneet / Annetje / Alida.

Bar-

Bartholomeus / Balthazer / Benedictus / Bernardus / Bonaventura / Bartoldus / Benjamin / Bpictus / Barent / Baruch / Bozhardus / Boetius / Berengarius / Baal / Barteld / Boas / Barnabas / Barbera / Beatrijs / Barentse / Barta / Belia.

C Probus / Cicero / Claudianus / Chrizostomus / Cyprianus / Cornelius / Cleophas / Chriztianus / Cain / Casparus / Cephas / Coenradus / Cirillus / Chrizpianus / Catrina / Cecilia / Chriztina / Clafina / Clarica / Cleopatria / Coznelia / Cunera.

Daniel / David / Dathan / Diederik / Diogenes / Demosthenes / Dionisius / Darius / Diocletianus / Demetrius / Didimus / Dylincourt / Dyzus / Doudwe / Debora / Diewertje / Dirkje / Dorothea / Drieffe / Diana / Delia / Dyzilla.

Eobartus / Emanuel / Engelbert / Ernestus / Everhardus / Ezebius / Elias / Ezechiel / Evertwijn / Ellert / Erasmus / Ephaim / Eleazar / Elyas / Elialim / Ezau / Ezechias / Elam / Elmas / Eliazay / Eneas / Epaphru / Epaphroditus / Epictetus / Entichus / Elizabeth / Eva / Evertjen / Emerentia / Ester / Engeltjen.

Fabius / Franciscus / Fredericus / Ferdinandus / Festus / Felix / Fortunantus / Floris / Faustus / Feghe / Francina / Flora / Frederica / Fabiana.

Gabriel / Gerret of Gerhardus / Gijshartus / Grogorius / Gillis / Gerbrand / Goozen / Gozewinus / Gobert / Gijbert / Gustabius / Gidon / Gahziel / Gemaliet / Gerzon / Gollat / Gargien / Gerttrijnt / Gezina / Gijetjen / Giertjen.

Hanz /

Hans / Harmen / Hendrick / Henricus / Hector / Hercules / Haman / Hieronimus / Hugo / Hillebrand / Hudertus / Helopharnus / Horatius / Hylarius / Haggai / Hamog / Hiskias / Hozeas / Herodes / Hymericus / Hadelwig / Hildegond / Helena / Hesther / Heptjen / Hendrina / Hubertjen / Herodias.

Jacobus / Joannes / Jason / Jasper / Jelis / Jernias / Jesus / Job / Joost / Josephus / Isaac / Julius / Justinus / Israel / Socrates / Theodorus / Jairus / Jambres / Jechonias / Jezaias / Jesse / Josua / Jephtha / Jonas / Junius / Justus / Judas / Label / Japhet / Josajim / Jehu / Jerobeam / Jetro / Jabab / Joel / Jozada / Jonadab / Jonathan / Jozaphat / Jozabeth / Juba / Jmael / Jubal / Jnschar / Jacomina / Isabella / Judith / Joosje.

Karel / Kerst / Koenraad / Keesje / Kilaas / Kristiaan / Kasper / Kenan / Khabat / Kadanus / Kemuël / Kiorah / Kilaasje / Kunne / Klara / Kietura.

Lambert of Lambertus / Lucas / Laurentius / Leonardus / Lientwe / Lodewijk / Libius / Lactantius / Lebuinus / Lubbert / Laban / Lamech / Lennel / Libni / Lysanias / Loth / Lydia / Leonora / Elizabeth / Lea.

Mattheus / Marcus / Maximiliaan / Marten / Melchior / Marcus / Michiel / Muis / Mensso / Mauritius / Melchizedek / Mercurius / Mardachai / Mephiboset / Moses / Malchus / Matthias / Mazon / Manassie / Mahalaleel / Malchias / Merari / Merhuzalem / Median / Moab / Magtelt / Margareta / Maria / Marta / Magdalena / Maayke.

Nebel / Naboth / Nathan / Nero / Nestor / Nicolaus / Nicodemus / Nebucadnezar / Nephtunus / Nathanael / Nebuchodonozor / Narcissus / Nehemius / Nathan / Noach / Nabab / Nimrod / Nahum / Nebasoth / Naaman / Neeltjen / Neesjen.

Octavianus / Olimpius / Onzesimus / Olivier / Onesiphorus / Otto / Origenes / Othloth / Obed / Onam / Oran / Othnel / Onias / Olimpius / Octavia.

Paulus / Pieter / Petrus / Philippus / Pontius / Pilatus / Pantagruel / Ptolomeus / Plutarchus / Pitagoras / Pharao / Pekahia / Pinehas / Publicus / Palthiel / Peleg / Pidas / Piriam / Potiphar / Potiphera / Philemon / Prochorus / Phigelius / Philegon / Philologus / Paulijntje / Petronella.

Quintilianus / Quirijn / Quintus.

Raphaël / Remier / Robbert / Roeland / Rudolf / Ruyus / Rombout / Roelof / Rutger / Romste / Richard / Ralzaak / Rehabeam / Ruben / Rabaris / Rechab / Rehuël / Ramalia / Resu / Rodolus / Rachel / Regina / Rebecka / Remtjen / Roelofsen.

Salomon / Samson / Sebastiaan / Samuel / Symon / Socrates / Silvester / Sedechias / Scheba / Saul / Sanherib / Saphan / Silas / Statius / Sozipater / Stephanus / Sacharias / Salamanasser / Sebul / Seleucus / Sergius / Serubabel / Sechem / Silvanus / Semci / Sizat / Sijera / Sara / Steyntjen / Suzanna / Saartjen.

T Titus / Tarquinius / Theodorus / Teunis /
Tiberius / Titus / Timotheus / Thomas /
Theophilactus / Tertullianus / Theophrastus /
Tantalus / Tubal / Tobias / Tziphon / Theudas /
Tiglath / Tertullus / Tychicus / Tamar / Trypte /
Tannet / Teuntje / Trypte.

V Valentijn / Virgilius / Valerius / Vespatianus /
Verus / Vrius / Vrijning / Vza / Vziel / V-
rili / Vbal / Urbanus.

W Wernerus / Wyant / Watraben / Willem /
Watz / Wolter / Willemyna / Wendeltje /
Waldamina / Wyfje.

X Xantus / Xenophon / Xenocrates / Xaverus /
Xerxes / Xantippe.

Y Ydneus / Yehzand / Ype / Yda / Yfke.

Z Zebedius / Zacharius / Zenas / Zilpa / Zelayheadus.

VYFDE AFDEELING.

Waar in gehandeld word van de Schrijf-
konst in 't gemeen: misgaders hoe men een
Pennen wel zal snyden, houden en voeren.

I Indien men blug/cierlijst en na de konst wil Schry-
ven / is voer eerst van nooden dat men hebben be-
kwame middelen die daar toe kunnen dienen; na-
melijk goed wit Papier / dat wel gelijnd is; goede
zwarte Inkt / en boven alleen goede Pen; want die
geen Penne na zijn Hand heeft / zelden zal hy na zijn
wille kunnen Schryven.

Oib

Om een goede Schrijf-penne te maaken.

Een Penne kan bestaamelijst gemaakt en tot
Schryven bereyd worden / met vier sneden / te
weeten / aldus. Men zet de scherpte van 't Penne-
mes op de Wylst der Schagt / en snyd het voerste
runde schuyng af / 't welk de eerste snede is. Daar na
doet men een kleyn sneedje in de rugge van de
Schagt / om de Sley of Spleet te maaken; dan
moet men de eene zyde der Penne zodanig af nemen /
dat men naderhand niet meer / of immerz zeer wey-
nig daar aan behoest te snyden: Dit is de tweede sne-
de. Op gelijke wijze handeld men ook met de andere
zyde der Penne; dat is de derde snede. Men blijft
nog overig de uytstydinge van de Wylst / die men
tot op de helfte van haar dilite zal af nemen / twee-
maal / of ten minsten anderhalf-maal zo lang / als
de Wylt der Penne is; dit is dan de vierde snede.

De langte van de Wylt / gelijst ook van de Spleet /
moet na de aard der Schagt gemaakt worden; is de
Schagt hard / zo moet de Wylt en Spleet lang we-
zen anders is de Pen te stijf en onbekwaam / maar
indienze zagt en weest is / dan moet de Sley korter
zijn / of de Pen zal niet deugen.

Dit gedaan zijnde moet men de Penne hoften / dat
is / men moet de beyde Vrentjes / op de Nagel van de
linker Duym / schuyng af snyden / want den Duym
is daar toe het gereedste middel / zittende de scherpte
van het Penne-mes op den rugge van den Wylt der
Penne / en snyden zo van boven nederwaards met
stomp af / maak een weynig schuyng / na de punt
der Penne toe / om de t'zamen-bindinge der Letteren /
daar zeer veel aan gelegen is / des te snyder te kon-
nen maaken. De Wylt moet breed of smal gelaten
worden / na dat men grof of sijn wil Schryven.

Hoe men een Penne wel zal houden en voeren.

De Penne nu dus gesneden zijnde / moet men die aan vatten en houden met drie Dingeren / naamlijk met den Duym / den voorszien / en den middelsten Dinger / sluytende deze drie Dingeren driehoekigwijze om de Pen: in diertoegeen / dat den voorszien Dinger met den Duym bykans gelijck staat / en den middelsten een weynig langer.

Deze Dingeren moet men in 't Schryben regt ontstecken / en sluytende niet al te vast om de Pen; welcke Pen men houden moet beneffens den Nagel van de middelste Dinger / maar niet daar op of ober. Wyders moet men in 't Schryben bykans regt opzitten / en leggen het Papier / daar men op Schryft regt vooz zig / zonder het Lighaam schunnig te drayen / of met den Voost tegen de Tafel te leunen / als zo dat zeer ongezond is. Ondersteund dan het Lighaam alleenlyck met den Linker-arm / legt die op de Tafel / om den Keuter / dat den Schryf-arm is / (en die men dicht aan het Wjff moet houden / zo datze de Tafel niet veel roerd) daar dooz te verlijten; want hoe loffer en beter geschreven / hoe minder den Schryf-arm de Tafel raakt. Welcke dingen / delwijze een groot gedeelte van de Schryf-konst uit maaken / met alle ernst moeten in agt genomen / en betracht worden.

Van de Schryf-konst in 't gemeen.

Omtrent de Schryf-konst in 't gemeen / heeft men aan te merken / dat de lighaamen der Letteren / glad / cierlyck / en eben groot moeten zijn / de Weentjes der zelve onder en boven eben dilt / eben schunnig / en eben verre van mastanderen / gelijck oost

ook de Letteren eben hoog / dat is; onder en boven gelijck / en zo net gereguleerd moeten zijn / als of ze nevens een Linie gezet waaren.

Maar boven al moet men dit in agt nemen / naamlijk / dat men om vlyg te Schryben / de Letteren niet een helder sijn trekke aan mastanderen binde / en derhalven de Penne in 't Schryben / geen zint op lichten / vooz dat het geheele Woord / hoe lang het oost zy / geschreven is; ten waare men dooz de onghaalde (s) of iets anders daar in helet kwierd / als dan moet men de Penne zo netjes daar weer aantweeten te voegen / dat men niet kan zien datze ongelijck is.

Doogtans gaat dit zo verre niet dat men dooz de Woorden aan mastanderen bind / want dat zou te onduydelyck vooz den Lezer zijn. Tusschen yder Woord behoorde dan zo veel wit te blyven / dat 'er een (o) of ten hoogsten een (m) kan staan.

Wangaande de Kegel; hoe verre die van mastanderen moeten staan / daar aan heeft men zig te schliken na de aard van 't Schryft / dat men vergeerd te Schryben; want na dat de Letteren groot / kleyn / of met veel trecken doozblygten zijn / daar na wisten ook de Kegel dicht of verre gezet worden; dog met die bepalinge / datze alle eben verre van mastanderen staan. Maakt ook utwe Kegel vooz en agter gelijck / en eben lang; vermits dat mede tot eieraad van het Geschryft kan dienen.

't Is wjsslyck en in de beste Schoolen oost gebruyckelijck / dat men de Jeugd een Groote en Vette Letter laat Schryben; delwij men daar in de mismaaktbeden best kan zien; en veel beter van Groot tot kleyn / als van kleyn tot Groot kan obergaan.

Van de Schrijf-konst in 't bijzonder.

Wat de Schrijf-konst in 't bijzonder aan gaat / het is zeker / dat die beter met de Hand / als met de Mond kan geleerd worden; en daarom zullen we maar met weynig Woorden zeggen / 't geene wy oordeelen dat hier meest te passe komt.

Onder veele en verscheyden Handen / is 'er geen van zo groote gezuyli / als de *Italiaanse*, want dat is een Hand die cieraarlijk staat / die wel vloeyd / en die in alle Landen genaakelijck kan gelezen worden.

Maekt alle de *Italiaanse* Letteren / nemen hun gedaante van een *Ovaal* of *Ey-rond*, derhalven moet men de (o) die *Ovaal*-wijze getrokken worden / wel leeren maaken.

De *e*, waar uyt de *a*, *o*, en meer andere Letteren worden gemaakt / begint men van boven met een kleyn net kladdetje / trekkende voorts haar Lichaam van boven na beneden / als of men een *o*, wilde Schryven.

De *m*, en *n*, zijn twee Letteren die groote cieraad aan de Schyften geven / indienze wel gemaakt zijn; 't is diegweygen nodig / dat men haare Beentjes glad / schuyng / even dik / even lang / en hobe met ronde hoekjes / gelijck verre van mastander sette

De *b*, *d*, *h*, *k*, en *l*, zijn Letteren / daar van de Letteren boven uyt spelen; deze maakt men de een omtrent als de andere / namelijk even dik / even lang / en daar het bijzonder op aan komt / even schuyng / niet heel mager / en voorts al boven niet spits / maar met ronde Hoofjes; zonnigemaaken dezen Letteren open / andere toe / het welk wy al eens agten te zijn / zoze maar wel gemaakt worden.

De *f* en *s*, zijn gehoofde en gestreete Letteren men

men moet die niet heel / maar een weynig gebogen / onder en boven by na even verre uyt de Regeles laten schieten; en voorts strepen de *f* met een sijn streepje / zodanig van hoogte dat het met het bovenste van de Lichaamen der nevenstaande Letteren gelijck is: maar voorts al niet hooger.

Als 'er twee *ff*, twee *u*, of *ll*, naast mastander komen / voorts streep men die hobe niet een streep / dog niet eer dan het Woord geschreven is om de oplichtinge der Penne te schulven.

De *z*, maakt men de helfte langer als een *i*, boven de *n*, behoeft men geen teeken te zetten: omdatze zonder teeken wel kan gekend worden. Dat agten we hier van genoeg te zijn dewijl 't dog onmogelijck is de Schrijf-konst / aan ymand voorts Woorden te leeren.

ZESDE AFDEELING.

Waar in gehandeld word van de Teekens der onderichydinge en beuypheden der Keenen, die der in 't Lezen en Schryven moeten onderhouden worden.

Lat ons nu ook iets zeggen wegens het onderwijs van de Teekens der onderschendingen en Stijpes / die in onze *Nederlandse*-drukt en Schyften gebruikt worden. want zo men niet en met verstand wil Lezen / moet men uyt aanmerking van de Teekens der onderschendingen noodzakelijck weeten / waar men in 't Lezen moet op houden of rusten / om den zin des te beter te verstaan; of anders is al ons Lezen duyster en verward. Men moet

maet dan eerst wel vast komen Lezen / eer men de
kracht dezer Teekens kan begrijpen: maar in 't
Schryven moet men die voornaemstlyk wèeten te
maaken en te verstaan; want indien men een Vies /
of iets anders Schryft zonder de Teekens der on-
derscheydingen daar behoortlyk in te voegen / kan
niemand van onze mening volkomen zeker zijn.

De Teekens der onderscheydinge zijn
dan deze.

1. (,) Comma, Streepje / of Scheyd-teeken.
2. (;) Punct-Comma, of Half Lid-teeken.
3. (:) Duo-Puncta, of Lid-teeken.
4. (.) Punct, of Sluyt-teeken.
5. (?) Interrogatio, of Vraag-teeken.
6. (!) Admiratio, of Verwonderings-teeken.
7. ( ) Parenthesis, of Tusschen Instellings-teeken.
8. (-) Copulatio, of Samen-knoopinge.
9. (≡) Divisio, of Af-breekt-teeken.
10. (') Apostrophus, of Teeken van wegneminge.

1. Van 't Streepje, of Scheyd-teeken (,)
Dit Teeken word by de Grieken *Comma*, en by
de Latijnen *Virgula*, genaamt; zyn gedaante
is in de Griekse en Latijnse-Druck aldus (,) Maar
in de Hoog en Nederduytse Schriften / is 't een
rechtshynig Streepje / als hier (/) Met dit Te-
ken worden onderscheyden alle Woorden / Naame /
Spreekken en volkomene Redenen. En ober-af
daar dit Teeken staat / moet men in 't Lezen een
klein weynig ruste / en den Adem wat verhaalen;
als by voorbeeld: den Heyligen Job had veel Kinde-
ren, veel Rijkdommen, veel Ossen, veel Koeyen,
veel Schapen, en veel Kalveren.

2. Van

2. Van de Punct-comma, of Semi-colon;
in Duyts half Lid-teekengenaamd. (;)

Dit halve Lid-teeken word gezet agter een eerste
tweede / of derde deel van een Rede: die te za-
men een volkomen Zin wyt maaken; by voorbeeld:
De Kalk en Steen is gekogt, de Metzelaars en Hand-
langers zijn aan-genomen, de Timmerlieden zijn ge-
huurd, en alzo is alles besteld; dat tot den opbouw
van het Hùys vereyst word. Ook steld men dit Te-
ken gemeenlyk als 'er het Woordelen want, dewyl,
derhalven, of biergelyke agter volgt; want die
Woorden dienen tot nader beluys en Reden-gevin-
ge van 't geen te vooren is gezegt. En alwaar
men dit half Lid-teeken Gebuykt of Geseheven
vind / moet men rusten / en de Adem de helst lan-
ger verhaalen als by de Comma.

3. Van de dubbelde Stip, of 't Lid-teeken. (:)

De dubbelde Stip / of het Lid-teeken word ge-
steld agter een Lid of vast gedeelte van een Re-
de / dat op zig zelf een Zin heeft / en kan worden ver-
staan: dog daar men egter nogiets kan by voegen /
dat mede dient tot verklaringe van 't voorgaande;
can also dan de volkomen Zin te beslypen; by voor-
beeld: Een goede gelegendheyt moet men niet laten
voorby gaan: want wy wèeten niet of ons die weer zal
ontmoeten.

4. Van de Punct, of Sluyt-teeken. (.)

Dit Sluyt-teeken word gesteld agter een Rede /
die ten eynde is / en dat 'er niet meer hoeft op
te volgen om een Rede te maaken; als by voorbeeld;
Godt liet de Kinderen Israëls droog-voets gaan doords
Roode Zee: maar Pharao met zijn Volk, Verdron-
ken alle daar in.

4

5. Van

5. Van 't Vraag-teeken (?)

Dit Teeken moet men altijd stellen agter een Vragende Rede / dat is / als men Schryvende iets vraagt / by voorbeeld: Wie is de Man die lust heeft ten leven? die Dagen liefheeft, om het goede te zien? Psalm 34: 13.

6. Van het Teeken der Verwonderinge ofte Verbaastheyd (!)

Dit Teeken moet altijd worden gesteld / als men in 't Schryven een Reden voer heeft van Verwonderinge, Verbaastheyd, of Verschrikkinge; of als men eenige beslagte doet / gelyk by voorbeeld: 't Ongelukkige! Ach was 'er nog hulpe voor u! maar helaas! het is nu te ver gekomen!

7. Van 't Tusschen-Instellings-teeken. ( )

Dit Tusschen-Instellings-teeken word gebruikt daar men iets tusschen een Reden wil in voegen / dat (om zo te spreken /) als van ter zeyden / geworpen word om de zaak dieg te klaarder te doen verstaan / ('t weilt men / zonder den zin te krencken / daar ook kan uyt laten /) en word gesteld met twee halve Maandjes / waar van 't eerste halve Maandje gezet word in 't begin van 't geene men tusschen insteld / en het ander in 't eynde of agter aan / en word geteekend aldus ( ): by voorbeeld; Gen. 49: 10. De Schepter, (dat is / de kinniklyjke Regeeringe /) en zal van Juda; (dat is / de Stamme Juda /) niet wijken, nog de Wet-gever, (dat is / het Joodsche Sanhedjim /) van tusschen zijne Voeten, tot dat de Silo; (dat is / Christus den Dreedt-boest) komt.

8. Za-

8. Zamen-knoping-teeken. (-)

Dit Teeken word gebruikt / als men twee te zamen gestelde Woorden aan malkanderen wil binden / het welk geschied op deze wijze; School-meester, Inkt-koker, Schrijf-penne, Grof-smit, en meer andere. Dog veele Schryvers zijn van gevoelen / dat dit juyt niet volstretit noodzakelyk is / om dat die Woorden zonder dit Teeken wel konnen gelezen worden.

9. Van het Teeken der Verdelinge (=)

Dit Teeken beduyt een verdelinge der Woorden / die uyt meer als een Letter-groep bestaan; en dat Teeken moet men gebruiken als men op het eynde der Regel in 't Schryven een Woord van malkanderen moet deelen; vermits de Regel te kort valt om het geheele Woord daar te zetten / schryvende van het Woord in deelen / steld men als dan na het laatste Geschreven-deel / het Teeken. (= of -)

Kort Taal-berigt, 't welk wy hier tot een Toe-gift zullen by voegen.

Om nu ook nog een Woord of twee van de zaak en spraak zelve te spreken, zo weetet, dat het een groote volmaaktheyd en cieraad van een Taalis, dat haare Woorden wel geschikt en onderscheyden worden; want of schoon het Spreek-woord is, het welke zegt:

Gevoeld met hen, die 't Hoofd om Wetenschappen breeken,

Maar voegt uw' Spraaken Taalna dat de Luyden spreken,

En wederom.

De Spraak die vald en rijst, de Spraak die komt en gaat,

En hangt heel aan 's gebruyk, in wiens geweld zy staet.

C s

W s

Wy meenen egter aan 't gemeen gebruik zo kragtig niet verbonden te zijn, of wy moeten met reden en bescheyd in dit geval, alles te voorscheyn brengen, dat tot meerder gemak, en cieraad dienen kan. De overeenstemminge der Geleerden, is de regte gewoonte in het spreken. En in dezen Regel hebben wy de volgende Woorden onderscheydentlijk aangemerkt.

Dy, dijnen du, zijn verouderde Duytsche Woorden, dewelken om datze een hard en onaangenaam geluyd hebben en niet meer worden gebruikt; dan alleen in toorn en gekijf: zeggende, *du Bengel, du Booswigt, du Verrader, dijn Schelm-stukken, Dat dy de Beul sta*, enz.

Doe, cum, is een By-woord, en beduyd als, *doe Augustus Rooms-Keyzer was, is Christus gebooren*. Maar om onderscheyd te hebben tusschen het Werk-woord *doen, facere, ik doe, ik maake*, zo gebruiken wy liever het Woord *toen*, Zeggende, *Toen Augustus Rooms-Keyzer was is Christus Gebooren*.

Dog, sed, en tog, sodes, geven niet het zelve te kennen. *Dog*, geeft reden in 't vervolg van een verhaal, en is zo veel als *maar*. Het woord zo wel gezeyd, *Dog 't gaat niet valt*. *Tog*, is een Smeek-woord, *Doe bet tog*; of ook welen bevestinge, *ja tog, 't is tog zo, als ik zegge*.

Die en de, zijn twee Woorden van onderscheyden gebruik en beteekenis. Maar zo wanneer, en in wat gelegendheid men *de* of *die* moeten zetten, daar in word van veele Schryvers, groffelijk gedwaald; want ze Schryven zomtjids, *die Koning, die Heeren, die Legers*, enz. Schoon zy in 't voo gaanden niet eens gewag hebben gemaakt, nog van *Koning*, nog van *Heeren*, nog van *Legers*; derhalve behoordenze dan te Schry-

Schryven, *de Koning, de Heeren, de Legers*, enz. Het Woord *die*, moet alleenlik dan geschreven worden, namelijk, als 'er *dewelke, of dezelve, of zodanige*, in desselfs plaats kan worden gezet, behoudens een goeden zin.

Hem en zig, hebben een merkelyk onderscheyd, hoewel daar in 't spreken weynig op word gelet. Hy heeft *zig* bekeerd; moet men zeggen: en niet hy heeft *hem* bekeerd; Want *zig* te bekeeren, is *zig zelven* bekeeren; maar *hem* te bekeeren, is *een ander* bekeeren.

Het verschil tusschen *hem* en *hen*, moet ook in agt genomen worden. *Hem*, word van een Man in 't Eenvoud gebruikt. *Hen*, in 't Meervoud.

Hen en *hun*, hebben een onderscheyden gebruik, *hen* is een *Substantivum*, en geeft het Meervoud der Mannelijke Persoonen te kennen, *Hy zeyde tot hen*, dat is, *hen Liederen*, maar *hun* is een *Adjectivum*, en dat moet gebruikt worden als men van hunne Goederen, Daaden, of Hebbelijkheden spreekt. Het zijn *hunne Huysen, Werken, Bekwaambeden*, enz.

Kennen, *noscere, en konnen, posse, ik ken*, en *ik kan*, zijn van zeer groot onderscheyd, gelijk wy alle wecten; *dog* worden in *Holland* van 't gemeene Volk onbedagtelyk door malkanderen gebruikt.

Leggen, *ponere*, en *liggen, facere*, zijn na 't gevoelen van zommige, ook van verscheyden beteekenis en gebruik. Zo zeyd men iets van zijne plaatze *leggen*, en anders op zijn Bedde *liggen*, verlagen *liggen*, enz.

Niet, *non*, Niets *nihil*, Niet, lochend dedaad van een zaak, als *het is niet waar, of ik heb dat niet ontfangen*. Niets, ontkend de zaak zelfs, geheel en al, *ik heb niets ontfangen*.

Ooyt en noyt, spreken van de Voorgaanden tyd;

immermeer en *nimmermeer*, van den *Toekomenden*; maar dit onderscheyd is niet zakelijk, en gaat ook niet vast.

Rede of *redenen*, beteekend zomtijds een *verhaal*, *oratio*, zomtijds een bewijs, *ratio*, hy heeft klare en kragtige *redenen*, zomtijds de *waarheid* of *Wijsbegeerte*: *Die Man tragt na de rede te leven.*

Tegen, *obviam*, beduyd een ontmoetinge. *Hy komt my tegen.* Tegens, *contra*, betekend Vyandschap. *Hy is tegens my.*

Jegens, *ergo*, drukt Vriendschap uyt. *Hy is jegens my welgezind.* Tot en te, kan men ook de meellentijd onderscheydentlijk gebruiken. Tot, gebruikt men om de beweginge na een plaats af te beelden. *Hy reysst van Stad tot Stad.* Te, om een ruste uyt te drukken, *Hy woont te Amsterdam.*

Uen *uw* zijn van verscheyden gebruyk en beteekenis, 't welk noodzakelijk in de *Spelling* moet waargenomen worden, want *u*, ziet op de Personen daar men aan schrijft, *ik zegge u*, maar *uw* heeft zijn opzigt tot hunne Goederen en Daaden, *uw Handen*, *uw Koopmanschap*. Hier is het zelve onderscheyd, dat tusschen *ben* en *han* is aangewezen.

Zulke, en diergelijke aanmerkingen zijn 'er meer, die wy misschien in de volgende Drukken wat nader bedenken, en breeder uyt geven zullen.

Dog eer wy hier van afscheyden, willenwe de paaucurige Lezers nog aan wyzen, dat 'er veele Woorden zijn, die wel eene klank en uytpraak hebben, maar nogtans van verscheyde beteekenissen zijn, en dat deze dienshalven door de *Spelling* alleen van malkanderen moeten onderscheyden worden. By voorbeeld, *hair*, *coma*, haar, *illa*, heir; *Exer-*

cius, Heer, *Dominus*, Meir, *Lacens*, meer, *plus*, Beir, *Ape*, Beer, *Verras*, End, *Anas*, en of ende *et*, Eynde, *finis*, Vier, *Quatuor*, Vuur, *Ignis*, Hert; *Cor*, Hart, *Cervus*, Hard, *Darum*, en zulke opmerkingen zijn 'er veel, zonder nogtans dat de *Poëten* of *Rijmers* daar aan gebonden zijn, als het anders in den *Rijm* te passe komt.

ZEVENDE AFDEELING.

Daar in verscheyden Latynse en Franse Bastard-woorden worde verklaard, op order van het A, B, C.

A.

A Bandonneren, Verlaten / laten baaren.
 Accent, Woord klank / klank-teekening.
 Adjunct, Bygeboerd / mede-gezel / aansluitend.
 Affectie, Hartstogt / aandoening / genegenheid.
 Ageren, Doen / bedrijven / handelen.
 Allègeren, By-bjengen / aantrekken / voozj-haalen.
 Amoreus, Liefhebbende / Verliefd.
 Animeren, Stamndigen / maed-geven.
 Apart, Bezonder / afzonderlijk / verdeckt.
 Argument, Beluys / Beluys-reden / Strijd-reden.
 Assureren, Verbedigen / bevestigen / verzekeren.
 Attent, Aandagtig / aanmerkende / oplettend.
 Autoriteit, Gezag / Aanzienlijchheid.
 Avancement, Verhoging / bevordering.
 Abrevieren, Verkorten / in trekken.
 Accepteren, Aan-nemen / aan-vaarden.
 Admirabel, Wonderbaar / uytstekende.
 Afronteren, Verongelichten / verhozten.
 Agreabel, Behaaglijst / aangenaam.

Alliantie, Verbond / Bond-genootschap.
 Ampel, Wyt / breed / ruym.
 Annex, Nangeheyt / bygevoegt.
 Apologie, Verantwoording / Verloer-schijf.
 Ar-esteren, Beslyten / beslaan / vast stellen.
 Assignatie, Planlyzing / overlyzing / beuys.
 Attestatie, Getuyg-schijf / Getuyging.
 Autentyk, Geloofwaardig / eygen-geloofwaardig.
 Avantage, Voordeel / de beste kans.
 Abominabel, Gzuelijst / verformt.
 Accès, Toegang / afgang.
 Admitteren, Toestaan / inwilligen.
 Alteratie, Verandering / onsteldheyt.
 Antecessieur, Voorzaat / Voorganger.
 Apostil, Bescheud / Handteekening / afbaarting.
 Assisteren, Bystaan / Raad-geven / versterken.
 Attrapperen, Betrappen / agter-yaaten.
 Abondant, Overvloedig / veel.
 Accomoderen, Doegen / toe-passen / gerieven.
 Addresseren, Schijfen / bestellen / verdoegen.
 Apparent, Gogscheynlyk / scheynbaarlyk.
 Absent, Af-wezende / af-wezijg.
 Accorderen, Verdragen / over-een-komen.
 Advenant, Overeen-komst / by-gevoigt.
 Apart, Afgezonderd / afgedeeltd.
 Absoluit, Onbepaald / vaststelt.
 Accuraat, Nauwkeurig / wel-geschikt.
 Advys, Goed-dunken / berigt / waarschouwing.

B.

B Agacie, Keng-tung / Gepast.
 Befaamt, Vermaard / berugt.
 Bibliotheek, Boek-kamer / Boekschat / Boekzaal.
 Blameren, Naam-schenden / eer-roven.
 Braveren, Trotzren / wind-byecken.

Bouf-

Bouffon, Potzemaater Speel-gesk.
 Balanceren, Weegen / vergelyken.
 Beneficeren, Weldoen / verbeteren.
 Blasphemerer, Lasteren / kwalijst spreken.
 Brutaal, Onbeschoft / vrestagtig.

C.

C Abinet, Intreel-kamer / geheim-schat.
 Censureren, Bestrafen / deurbalen.
 Circumstantie, Omstandigheyt / omzwaier.
 Collation, Wond-ontbijt / loyt-onthaal.
 Credentialen, Geloofs-brieven / Cer-brieven.
 Custos, Hofter / Opziender / Hoeder / Wagter.
 Calancieren, Verklagen / betigten /
 Civil, Burgerlyk / heug / beleeft.
 Certificeren, Zeker maaken / verzekeren.
 Collegie, Verzameling / Veenkomst.
 Crediteren, Geloven / vertrouwen / borgen.
 Calculatie, Rekening / overslag / overleg.
 Collega, Amptgezel / Amptgenoot.
 Carelleren, Lief-koozen / streelen / onthaalen.
 Compassi, Mede-leiden / deernis.
 Cartel, Uyt-daging / Uyt-daag-brief.

D.

D Ateren, Dag-stellen / Dag-teekenen.
 Decisie, Besleuten / Uyt-spraak / Donnig.
 Different, Verschillig / onderscheyd.
 Dubieus, Twijffclagtig / onzeker.
 Declareren, Verklaaren / Partij-kiezen.
 Digniteit, Waardigheyt / Zanzen / Staat.
 Domisliquen, Huis-genoeten / Behuysden.
 Dedicatie, Toewijng / toe-euening / Opdragt.
 Direct, Regel-rect / recht-streeks / recht-toe.
 Defect, Gebrekkelijc / onvolmaakt.
 Directie, Bestuurring / beleyd / rigting.

De-

Defenderen, Verwerpen / verbeddigen.
 Discours, Redden-boering / Redeneren / Praatsen.
 Defensyf en Offensyf, Beschuttende / beschadigende.
 Ditecree, Bescheyden / Verstandelyk.
 Definitie, Bepaling / Uitbeelding / Afsetzing.

Eclipse, Verdunstering / Zon-duyster / verduyft.
 Editie, Uitgelying / Druk.
 Effect, Gewoogt / volbruyging / Nutwerking.
 Egaal, Gelykmaatig / even-gelyk.
 Element, Hoofd-stof / beugzel.
 Embarqueren, Inscheyden / Inladen.
 Equipage, Uitrusting / Uytreding.
 Eschapperen, Ontsnaypen / ontkomen.
 Euangelium, Blode-hoedschap.
 Examineren, Onderzoeken / onderzuyagen.
 Eloquent, Wel-sprekend / Caalvaardig.
 Emploieren, Besterden / aan-leggen.
 Equivocatie, Woord-spellingen.
 Essentieel, Wezendlyk / zaakelyk.
 Exelentie, Dooptreffelykheid.

F.

Fabel, Vertelling / Verdigtzel / Fictie.
 Fiat, Het geschiede / 't is goed.
 Flatteren, Pluym-strijken / vlyen.
 Formeel, Gantschelyk / volstagen.
 Frauderen, Bedriegen / Snylien.
 Functie, Ampt / Bedieninge.
 Facit, Het maat / daar komt uit.
 Fidecommis, Erf-beveling / Erf-betrouwing.
 Floeten, Bloeyen / welvaarende zyn.
 Fortune, Geluk / wel-val / luki-staat.
 Frequenteren, Doo-ruandelen / by-luonen.
 Fondament, Grond-slag / Grond-vest.

F. 11.

Falleren, Ontbyreken / missen / Bankroet-gaan.
 Finantie, Inkomsten / Schat / Col.
 Fournieren, Op-bruyngen / leveren / verschaffen.

Generaal, Gemeen / algemeen.
 Glorie, Taf / Kroem / Heerlyghed.
 Genreux, Edelmoedig / Grootmoedig.
 Grammatica, Letter-konst / Spraak-konst.
 Geographie, Werd-beschuyving / Werd-konst-kunde.
 Gracie, Goedgunstighed / genade / Dank-zegginge.
 Gereformeerd, Herbozend / Verbeterd.

H.

Habyt, Kleed / Kleding.
 Honorabel, Eerlyk / Eerbaar.
 Harmonie, Welluyding / Over-een-stemming.
 Humeur, Vogt / eygen-aard / zinnighed.
 Haarfarderen, Wagen / avontuuren.
 Horribel, Schrikkellyk / grantlyk.
 Historie, Geschiedenis / Verhaal / Gedenkschys.
 Horifond, Gezicht-runder / Gezicht-ring / Kam.

I.

Ilustere, Doo-lychtig / Vermaard.
 Imaginatie, Inbeelding / Verbeelding.
 Incivil, Onburgerlyk / onbeleef.
 Item, Vergelyk / in-gelyk / zo ook.
 Jalours, Bely-ziet / Adu-ruerly.
 Journaal, Dag-remster / Dag-boek.
 Justitie, Gerigt / Recht / Rechtveerdighed.
 Immediaat, Onmiddelyk / eeng-klay.
 Inclinatie, Genegendheid / neeging.
 Importantie, Gewigtighed / aangelegentheid.
 Inclus, Ingesloten / inbegrepen.
 Impossibel, Onmogelyk / ondoenlyk.
 Incommoderen, Ontrieven / ongezondheid maken.

I. 11.

30 Opregt Onderwijs
Impotent, Onnagtig / Ziekelyk.
Indifferent, Onverschillig / rederley.
Impressie, Indrukking / inbeelding.
Indirect, Krom-weegs / averegts.
Improberen, Kwaad-heuren / afluyzen.
Indispoost, Ongesteld / ongezond.
Infaam, Erloos / veragtelijk.
Informeren, Kennis nemen / onderkennen.
Injurie, Ongelyk / ontceering.
Insolvent, Onbetamelijk / onredelyk.
Instructie, Onderwijs / berigting.
Inpertinent, Slordig / ongerijmd.

L.
L'Apenteren, Jammeren / Wee-klagen.
Legitime portie, Wettig-deel.
Liberaal, Mild / gulhertig / bymoedig.
Logeren, Huisvesten / Verbergen.
Luxurieux, Geyl / Wellustig / Weelberig / Litzig.
Lauderen, Loben / Puzen / Verheffen.
Liber, Los / vrij / ongebonden.
Logica, Reden-kanst / Welwys-kanst.
Lazeren, Lozen / lossen / openen.
Legaat, Afgezant / Erf-maaking / Erf-graf.

M.
Maculatuur, Klad-papier / Scheur-papier.
Medaille, Pronk-penning / Pot-penning.
Milioen, Tien-maal-Honderd-duyzend.
Model, Doortbeeld / Schets / Ontwerp.
Murmureren, Kiozen / mozen.
Mysterie, Geheim / Verborgendheyt.
Magneet, Noord-ster / Zeyl-steen.
Medicament, Genees-kruud / Genees-drank.
Minister, Dienaar / Predikant.
Modereren, Middelen / matigen.

Mag-

Van de Letter-Konst.

31

Magnifcq, Heerlyk / hoogstatig / grootz.
Mediteren, Betragten / overwegen / bedencken.
Mirakel, Wonderwerk / Wonderdaad.
Modest, Zedig / Stemmig / Ingetogen.
Maintineren, Handhaven / Beschermen.
Melancolycq, Zwaarmedig / treurig.
Miserabel, Elendig / deerlyk / jammerlyk.
Molesteren, Overlasten / moeylyk-vallen.
Manufacturen, Handwerkzelen.
Melodie, Zoet-geluyd / Zang-geluyd.
Manquement, Ontbeclinge.
Memorabel, Gedenktwaartig.
Manuscript, Hand-schryft.
Memoriaal, Hand-boek / Klad-boek.
Maximen, Grond-regel / gewoonte.
Menageren, Huisshouden / zunnig zyn.
Meriteren, Verdienen / waardig maaken.

N.
N'Avigatie, Schipbaard / Zeebaard.
Negotie, Handeling / Koophandel.
Nobel, Fraay / Edel / vyaaf.
Nymph, Maagd / Halbe-godin.
Neutraal, Onzijdig / geenerley.
Nominatie, Noeming / Oupel.
Nota-bene, Merklyk / aanzienlyk.
Notabel, Merkelyk / aanzienlyk.
Noitie, Wanteekening / kundschay.

O.
O'bedie, Oeroverping / voorwerp.
Occasie, Gelegenheyt / voorvak.
Odieux, Haatlyk / versoeylyk.
Offenceren, Verongelyken / leed doen.
Ombagie, Schaduue / ontsay.
Operatie, Werking / Nutwerkling.

Ge

Ordinaris, Gewoonlyk / gemeenlyk.
 Oftafers, Gyzelaarf / Verpaudelingen.
 Obligatio, Schuldt-brief / Hand-fchift / Verbtintenis.
 Ocroi, Verleening / Gunt-brief / Vergunning.
 Offereren, Aan-bieden / toe-dienen.
 Opinie, Waan / Afdyning / Afbeclding.
 Ordonneeren, Aftellen / fchikken / bevelen.
 Observeren, Waarnemen / aan-merken.
 Oppositie, Tegen-ftellinge / Weder-stand.

P.

Pajement, Wafkel-geld / Kleyn-geld.
 Pecceren, Zondigen / misdoen.
 Philofopheren, Wyfgeeren / Wyfheyt zoeken.
 Picant, Stekelyk / fpytdinnig / fcherp.
 Plaifier, Woflykheyt / hermaakt / lufft.
 Pœnitentie, Leedwezen / Doetvaardigheyt.
 Politycq, Hogerlyk / Hoger-heerfching.
 Pradycq, Belwerking / uytwerking / lift.
 Publiceren, Af-kondigen / aftezen.
 Palmenteren, van Obergelving fprecken.
 Pedanterie, Kinderwerk / Leuterie.
 Phyfca, Natuurkunde / Natuur-weet.
 Piqueren, Steeken / dwaarg-boomen.
 Planeet, Dwaal-fter / Zwerf-fter.
 Politie, Burger-stand / Burgerschap.
 Practiferen, in 't werk ftellen / uytwerken.
 Publicq, Openbaar / gemeen.
 Parabel, Gelykenis / Zinnebeeld.
 Pedestal, de Doet van een Stijl.
 Piramide, Naald / Graf-naald.
 Plenipotentiaris, Gevolmagtigde.
 Poligamie, Deel-vrouwigheyt.
 Preceffeur, Doozganger / Doozzaak.
 Burgeren, Zynveren / lozen / repynigen.

Par

Particulier, Byzonder.
 Patent, Open-brief / Plakkaat / bevel.
 Pellegriin, Bedevaard-reyzer / Kluyzenaar.
 Postie, Stellinge / stand.
 Predeftinatie, Dooz-befchikkinge.

Qualiteyt, Aan-zien / hoedanigheyt / Staat.
 Questie, Gefchil / Draagftuk.
 Quidam, Kwant / Dent / Half-gelt.
 Quantiteyt, Grootheyt / hoe grootheyt.
 Quitantie, Kluyt-brief / Kluyt-fchelding.
 Quiteren, Kluyten / verlaten / outfaan.

R.

Raar, Zelden / zeldzaam / ongemeen.
 Recept, Ontfangen / in-neemzel.
 Rigoreux, Streng / straf.
 Roieren, Uyt-doen / uyt-fchabben.
 Ruineren, Vernielen / te gronde werpen.
 Rabat, Af-hoiting / af-flag.
 Recommanderen, Aanbevelen / aan-ruzen.
 Rozaal, Koninklyk / Heerlyk.
 Rumoor, Gerugt / getier.
 Railleren, Geliken / Woerten.
 Recompens, Vergelding.
 Ratificeren, Befragtigen / geftabigen.
 Recreatie, Vermaak.
 Redrefseren, Herftellen / herfehikken.
 Redactie, Herbrenging / herleding.
 Reël, Dadelijk / zakelyk.
 Reflectie, Verbuyging / Weer-flag.
 Refuferen, Weygeren / af-flaan.
 Refuteren, Weder-leggen.
 Register, Tafel / Blad-lyzer / Wylt.
 Reglement, Schikking / rigting.

3

Re

Reguleren, Schikken / regelen.
 Reliquien, Overblijfselen.
 Remarqueren, Aanmerken.
 Remedie, Hulp-middel / Heel-middel.
 Remissie, Vergiffenis / vergeving.
 Remonstreren, Vertoönen / hertogen.
 Rencontreren, Ontmoeten / beseyenen.
 Renommée, Vermaardheid.
 Renunceren, Ontzeggen / opzeggen.
 Renvoieren, Verzenden / weder-zenden.

S.
 Sacrament, Heyl-teeken / Bond-teeken.
 Scientie, Weetenschap / weeten.
 Seconderen, By-staan / onder-bangen.
 Significatie, Betekening / Beduiding.
 Societeit, Maatschap / Genootschap.
 Spatie, Wjete / ruimte / ledige plaats.
 Stabileren, Vast-stellen / vasten.
 Subject, Onderwerp / Zondzaak.
 Synode, Kerst-vergadering / Opper-kerkenraad.
 Salaris, Loon / Besolding / Werk-loon.
 Scrupuleux, Angstig / schroomagtig.
 Secret, Geheim / Verhoogen.
 Simpel, Enkel / eenvoudig / seet.
 Solemneel, Heestelijc / plechtelijc.
 Specie, Gebaante / byzonder.
 Stature, Lijfs-groote / Lijfs-gestalte.
 Subyt, Snel / schielijc / terstond.
 Salveren, Bergen / verlijen / behouden.
 Secte, Aanhang / Gezindheid / gedeeldheid.
 Simuleren, Deynzen / bewimpelen.
 Soliciteren, Benaarstigen / verzoeken.
 Specificeren, Uitzonderen / noemen.
 Studeren, Bevljhtigen / Oeffenen.

Sub-

Subsidie, Onderstand.
 Satisfactie, Voldoeninge.
 Secuur, Zorgeloos / onbekommerd.
 Sincere, Opregt / eenvoudig.
 Souverain, Opperhoofd / Opperste.
 Speculeren, Bezinnen / bespiegelen / beschouwen.
 Studoor, Oeffen-kamer / Leer-kamer.
 Subsistieren, Bestaan / stand-houden.
 Sententie, Dinnig / Zin-spreuk / Gespreuk.
 Singulier, Bezonder / zonderling.
 Spolieren, Verroben / Plonderen.
 Substantie, Wezenlijchheid / Zelfstandigheid.
 Separeren, Scheyden / afzonderen.
 Situatie, Stand / gelegenheid.
 Subtyl, Scharpsinnig / Schrand.
 Sereux, Ernstig / zaktelijc.
 Seccederen, Na-volgen / gelukken.
 Serviteur, Dienaar.
 Seccesseur, Na-holger / Na-zaad.
 Sexe, Gestant / kunne.
 Sufficient, Genoegzaam.
 Suite, Staat / Gevolg / Sleep.
 Summa, Kort-bevryp / Inhoud te samen.
 Superflu, Overvloedig / overtollig.
 Superfluite, By-geloof / Over-geloof / overstaalig.
 Suppliant, Smeekeling / Verzoeker.
 Supponeren, Onderstellen / neer-stellen.
 Suspect, Verdagt.

T.

T Arderen, Vertoöven / verheyden / zultelen.
 Temperen Matigen / vermengen.
 Theologant, God-geleerde / Schijft-geleerde.
 Timide, Blode / Dreesagtig / Beschoomb.
 Tolleren, Verdragen / buiden.

Trac-

Tracteren, Handelen / onthaalen / lienen.
 Tumult, Oproer / Verwarring.
 Taxeren, Schatten / waarden.
 Tenteren, Verzoeken / beproeven.
 Titel, Op-schift / Eer-naam.
 Traditie, Over-levering / Op-bragt.
 Turberen, Verdoeren / Verwarren.
 Termyn, Bepaling / Paal-teeken.
 Theorie, Beschouwing / Bespiegeling.
 Totaal, Geheel / en al.
 Transformeren, Verboozmen / gedaant-beranderen.
 Testament, Nutterste-wil / Erf-schikking.
 Translateren, Overzetten / Overdzagen.
 Testimonium, Getuygenis / Getuyg-brief.
 Transporteren, Overdzagt / overlevering.
 Travalleren, Arbeiden / knellen.

V.

VAcant, Ledig.
 Vacantie, Ledigheid / Vier-tijd.
 Vehement, Heilig / heftig.
 Volume, Boek-deel / Boek-band.
 Viualie, Doedzel / Leestagt.
 Valideren, Gelden / vergelben.
 Vexeren, Knellen / plagen.
 Vigelant, Wakker / blug.
 Voluntair, Vrywilliger / getuifige.
 Variabel, Veranderlijck / wisselbaar.
 Viibel, Zigtbaar / zienlijck.
 Villiteren, Bezoeken / aanspreken.
 Visiteren, Openen / onderzoeken.
 Vitieus, Gebrekkig / sloedig.
 Unie, Eenigheid / vereenigen.
 Uferen, Gebuyken / verslijten.
 Usurpateur, Bezit-meester / Geluedenaar.

C P D C.